

PATRIA NOVA

SEGONA ÈPOCA

Any I :: N.º 2

SETMANARI VALENCIANISTA

Rubiols, 1, primer.-Valencia

Valencia 31 de Març 1923

10

CÈNTIMS

Les coses de Valencia no son les millors...

Admirem el patriotisme constant dels Països Baixos, que poc a poc han anat guanyant li terres al mar per a fer florir damunt d'elles la cultura i el treball. Admirem el patriotisme de Finlàndia, que tan maravellósament preparà els seus homens—i les seues dones—per a lluitar contra els déspotes de Rússia.

Mirem, en canvi, el patriotisme dels valencians actuals. No voreu en ells cap sacrifici per Valencia; no voreu que facen una tasca continua per Valencia.

Els valencians saben això. I per a dissimular-ho es valen del lirisme. Parlen del cel blau, de l'horta verda, de la mar bella. A més, usen de la hipèrbole dient que tot lo de Valencia es lo millor del mon.

No. No hi ha que creure que el Micalet siga una obra arquitectònica superior a totes. No hi ha que creure que Blasco Ibáñez es l'home de lletres més il·lustre que hi ha en Europa. No hi ha que creure que la Mare de Deu dels Desamparats es millor que les Mares de Deu patrones d'altres bandes. No hi ha que creure tan sols que el senyor Xavier Cabello Lapiedra, per el fet de ser Governador de la provincia de Valencia, té més talent que Asquith, que Poincaré, que Cuno... No.

Lo que cal es desitjar que tot lo nostre siga lo millor. I a això es té que anar noblement, sincerament, entusiàsticament. Cadascú tindrà que sacrificar-se un poc a cada moment. A voltes el sacrifici serà grandíssim. Pero no farem el ridícul.

Mentrestant es dona el cas de que ens enorgullem de coses que les ha fet la Natura o que les han fet els nostres avantpassats. Ens atribuïm una glòria que ens costa molt barata. Tot això sense perjui de no fer cas de la Natura i de renegar dels nostres avantpassats menysprenant la llengua que ells parlaren, desconeixent la història de la que foren protagonistes, oblidant les obres que feren.

Eixa incúria es permesa per tots, aplaudida per alguns. Pero no admireu els monuments d'Itàlia; no parleu de la novel·la russa; no lloeu la devoció a la Verge de la Macarena; no digau que el senyor Cabello Lapiedra es inferior a Asquith, a Poincaré, a Cuno... Si vos atreviu a això, vos dirán que sou poc valencià.

Lo que diuen els altres...

GALDÓS.—La casa editorial «Renacimiento», de Madrid, està arreplegant els escrits pòstums d'En Benet Pérez Galdós, de la qual tasca s'ha encarregat el literat argentí Albert Ghirardo. Amb eixos escrits es formaran varis volums, entre ells u titolat «Política española». En ell es reproduirà un treball galdosià escrit en 1900, i al qual pertanyen les paraules que van a continuació:

«Lo que hui priva en la política espanyola es el particularisme provincial, o siga el regionalisme. ¿El regionalisme es un mal o un be? Alguns el judiquen atemptatori a la unitat nacional. Vivim acostumats a la bella disciplina dels partits, que, constantment renovellava l'episodi xiroi dels bens de Pa-

nurgo, i sembla que s' enfonsa el mon quan una provincia palesa aspiracions econòmiques, contràries a les de la resta del país. Jo crec que el regionalisme, encara quan es palesa de manera tant vehement com la dels catalans en sa darrera protèsta contra el «modus vivendi», no es en realitat altra cosa que una propaganda a favor de la descentralisació i un senyal històric de que s'acosta el descrèdit total del nostre actual sistema administratiu. Quan es desvetllen les iniciatives locals, com s'están desvetllant en les nostres provincies, la centralisació es la mort. Tot indica que ha passat aquell període d'infància administrativa en la qual la tutela omnimoda de l'Estat era, fins a cert punt, convenient. Els pobles, sortits de l'absolutisme, com qui neix a la vida, no sabien marxar per sí ma-

teixos. Pero, finalment, arreu hi ha senyals de major edat; els pobles s'inquieten i volen despendre's del jou del poder central. La iniciativa local, el mateix que la provincial, va neixent i prenent força, com els afectes i determinacions volitives de l'home en el moment de la vida en que fineix la infantesa. Fa temps que a Catalunya el regionalisme es palesa de manera molt viva. En el fons de tot no hi ha més que l'afany de la descentralisació, i, en rigor de veritat, la descentralisació es ja indispensable per a un país on el treball i la iniciativa han pres tanta volada. Es, puix, força reconèixer que tot el que els barcelonins diuen en contra de la descentralisació té fonaments de veritat, perquè a Barcelona, on hi ha iniciatives en tots els ordres, aquestes iniciatives están ofegades per la intervenció de la metròpoli en tots els assumptes.»

Valencianisme actiu

Es indubtable que en el transcurs d'alguns anys el valencianisme ha avançat en el camí de despertar el sentiment del poble. La propaganda desde la premsa i la tribuna, la intervenció de les societats en la vida política i cultural, i un poc les corrents universals favorables al nacionalisme dels pobles oprimos, han fet que l'ambient de tot el Reine tinga una densa sentimentalitat valenciana. Pero en el camí de la conquesta individual, el valencianisme segueix estacionari en un temps llunyà i primerenc. Les entitats valencianistes, en la ciutat principalment, son les mateixes ara que fa tres o quatre anys arrere, i les seues llistes de socis no oferixen ninguna progressió remarcable. En canvi el sentiment valencianista està més escampat.

Aquesta diferència entre el valencianisme difús, ineficac, i el que representen les entitats valencianistes, es tot el gran problema que patim. Les entitats valencianistes no poden actuar intensament i constantment perquè no tenen força econòmica ni la gent necessa-

ria. Els que miren amb simpatia al seua acció, els que la senten, creuen que n'hi ha prou amb una adhesió, que la majoria de les voltes resta desconeguda. Si integren les entitats i participaren personalment en aquella acció, els resultats serien trascendents per a València.

En tots els partits polítics hi han valencianistes sentimentals que ajuden a l'engrandiment dels mateixos. De vegades inclús donen la seua conformitat a actes contraris al valencianisme i al propi esperit, be perquè no volen distingir-se en una protesta o be perquè no tenen els mitjos per a realitzar-la. En el cas més benigne, aquests valencianistes falten al seu deure per no formar part de les agrupacions que representen els seus ideals. Portant més enllà l'argument, aquests valencianistes resulten complicats en tots els atacs i ofenses que es dirigeixen al valencianisme.

S'ha discutit si un valencianista pot integrar agrupacions polítiques que no tinguen la finalitat essencial de les nostres idees. Aixó té el perill que ja hem esmentat més amunt de l'absorció en un moviment antivalencianista. A més d'aquest perill n'hi ha altres. I ventajoses? Ventajoses molt poques. La única es que pot influir en aquell partit en que es trobe per a que rectifique la seua posició davant dels problemes espirituals de València. Però aquesta influència, sense les incomoditats de figurar en altre partit, la pot exercir, i amb molta més d'eficàcia, des de les nostres entitats.

Es per tant aquest un problema que tots els que senten el valencianisme deuen meditar. La potencialitat de les nostres entitats no correspon al número de valencianistes existents en el reïne. D'altra manera actuaríem decisivament en la vida del nostre poble. Així les nostres entitats es mouen languidament i les nostres idees pareixen encara cosa del pervindre.

La nova obra que hi ha que mampendre es la d'aportar notícies a les entitats valencianistes. Fins ara l'avanç del valencianisme es incomplet; falta que tots e's que siguen valencianistes estiguen en el seu lloc i donen la seua ajuda.

**Aconsella el bon govern
l'us de les llengües regionals.**

En lo oficial com en lo privat, s'ha d'emplear la llengua que s'use en la regió on vixquem.

Pi i Margall

València i el descobriment d'Amèrica

A l'escriure estes quartel·les parlant d'una de les més lamentables pàgines de la nostra història, tenim d'ofegar en el tinter la santa indignació que 'ns corprén i planydré la dissort de nostra Patria.

Per a narrar aquest esdeveniment caldria tindre una ploma com una ben asmolada destal i que vessaren verí les planes, per vore si es removia l'endormida consciència dels valencians.

La Història, espanyolitzada a gust de Castella, tergiversa completament la veritat i fa de la exposició de lo succeït una ridícula farsa per a infants.

Conta que la regina Na Isabel de Castella va empenyorar les seues alaixes per a aprestar els cabals que eren menester per a enllestir les naus en que Cristófol Colom es llança en la ignota immensitat oceànica.

Aquest fet es completament fals. La regina no podia empenyorar les alaixes que ja tenia empenyorades, moltes d'elles en València, per els dispendis de la conquesta de Granada.

La nostra ciutat, graciosament, li va deixar algunes de aquestes alaixes per a que es guarnira quan anà amb el seu espòs a Barcelona a rebre a Colom.

Qui en veritat va donar els diners fou el cavaller valencià Lluís Santangel, escrivà de racionat a a Sant Mateu.

Qui vullga saber més detalls, que llixca l'obra d'En Francesc Martínez, que dona interessantíssimes notícies a prop d'aquest punt.

I malgrat donar els diners un valencià i esser aquets, si mal no recorde, producte de l'arrendament dels bens censals de la Corona d'Aragó, quin fon el pago? Un codicil del testament de la regina Isabel, en el que, considerant que el descobriment d'Amèrica era patrimoni de Castella (!), prohibia als valencians, catalans i mallorquins que, baix pena de mort, pogueren comerciar amb aquelles terres.

Tot el comerç s'orientà vers aquell continent ubèrrim i verge. Nostres escuadres, impossibilitades d'anar allà, es podrien en els nostres ports o eren desfetes per els pirates berberiscs que infestaven el Mediterrani.

Amb aquelles naus perdiem aquell poderiu material, germà sempre de tota exaltació de la grandesa de l'esperit.

I mentres la nostra Patria llanguideixia en el crepuscle de les seues glories, Castella, que no sabia colonitzar, enviava aventurers que s'assassinaven uns a altres com Almagres i Pizarros, que cremaven indígenes o aprofitaven per a alimentar-los.

El Pare de las Casas escrivia més planes lapidaries.

I després de València, vingué el crepuscle de aquella Castella que no sabé aprofitar-se'n.

Nosaltres ens tenim de doldre de que no deixaren expansionar allí nostre esperit. D'haber anat, ara es parlaria nostra llengua, com es parla portugués en un bocí on pogueren anar els portuguesos.

Les líriques i buides exaltacions d'aqueix panamericanisme de levita i banquet oficial, son per a l'ànima valenciana una gran ofensa.

Quan poguerem anar a Amèrica, al cap dels segles, era massa tart.

V. TOMÁS I MARTÍ

GLOSSES

No sabeu la agradosa nòva? Totes les companyies ferroviaries tenen en estudi—per a resoldre a la major brevetat—la supressió dels vagons anomenats «terceres», deixant sols en servici, per a major comoditat dels viatgers, les «primeres» i «segones», amb la ventaja de que el preu de les «primeres» no será augmentat i el de les «segones» será el mateix que el de les actuals «terceres».

Aixó està molt be. Demostren aquestes companyies tindre un concepte prou exacte del tracte i comoditat que mereix el viatger; ademés, mancava l'establiment d'una diferència entre el transport de caixes de taronjes o de bestioles, diferència fins ara no establida per les companyies ferroviaries.

La llàstima es que aquestes companyies ferroviaries, disposades a portar a cap tan digna i humanitaria millora, no son, ja!, les companyies espanyoles, sino les angleses. Mentres, les companyies espanyoles lo que fan es deixar els vagons anomenats pompósament «primeres» i «segones» en un estat tan deplorable i vergonyós que be podem dir que 'ls pores anglesos—sense cap ironia—viatjarán d'avui en avant amb més comoditat que 'ls ciutadans espanyols.

També es veritat que en un país com el nostre—ens referim a aquesta absurda unitat ibèrica—on cada dia hi han més de vint milions de súbdits que ingereixen

el «cocido castellano», eregint aquest pobre plat, eixemple viu de la nostra mesquindat, com a símbol d'una exquisitès que manca a la nostra cuina—jo, memòria del sibarític Mourier, recèntment homenatjat a París—bé podem—perquè tenim un pobre concepte de tot, i per no saber de res no sabem ni viure—viatjar en «tercera», en una d'aquestes «terceres» vergonyoses que 'ns servixen les nostres companyies, i que tenen la virtut de no provocar ni una protesta, ni un sol crit de rebeldia per part de aquest poble—i ara ens referim a València—desgovernat per gent estranya, que solen ser, ademés, consellers i accionistes de les esmentades i dolentes companyies ferroviàries.

ENRIC DURÁN I TORTAJADA

L' estímul de l' ideal

Els pobles que tenen un ideal col·lectiu de reconstrucció i perfeccionament, conseguixen ennoblir la seua vida d'una faigó sorprenent. Els anima a tot hora l'esperança del pervindre, no es gronxen en la tranquil·litat i la indiferència dels pobles que devallen.

Aquelles petites nacionalitats dominades de l'Europa central, quantes lliçons hagueren pogut donar als Estats caducs que les oprimien! Catalunya mateixa, creant açó, millorant lo altre, ha ascendit a un nivell superior al de tota Espanya. I el secret del seu progrés no es sino aquest ideal de llibertat que unix a tots els catalans en un treball comú i en una fe.

El nostre poble ha de seguir la trajectòria que marquen els altres. Res més útil per açó que el coneixement dels moviments nacionalistes. Ells contenen ensenyances i normes aplicables al moviment nacionalista de València.

Institucions i entitats sense color ni finalitats patriòtiques en els pobles que volen continuar la seua història truncada violentament per una aneixió injusta, assolixen un caràcter restaurador. Tenim, per exemple, en Catalunya, el Centre de Dependents de la Indústria i del Comerç. Aquesta entitat sembla que sols devia de ser protectora de la classe mercantil. Però en Catalunya, on el sentiment de llibertat s'ha extès a tots els partits i a totes les classes, el Centre de Dependents complix admirablement una missió patriòtica. Alhora que defensa els drets dels dependents de comerç i completa la seua preparació tècnica en un sentit català, apoia amb la seua força totes les iniciatives catalanistes.

Seria molt convenient que les societats de dependents de comerç de València estudiaren el funcionament del Centre de Barcelona, que es hui dins de Catalunya una de les entitats models. Allavors es convencerien com tenint un ideal pot arribar a una perfecció elevadíssima.

Quan el nostre poble s'illumine per el sentiment patriòtic, energies amagades fructificarán al impuls d'aquell sentiment. Entre tant sols serem tres províncies misèrrimes amb governadors facturats des de Madrid, amb alcaldes de R. O., etc., etc.

CANÇO DE L' AMOR ETERN

Jo tinc un amor
de ja fa molt temps.
L' amor que jo tinc
es l' amor etern.

Per la gent que 'm volta,
l' amor ha finit;
prò jo 'l guardo, avar,
al fons de mon pit,

tan pur com va nàixer,
tan net de pecat;
cap mal pensament
no l' ha profanat.

Ell es el company
constant de ma vida,
per ell tota acció
devé amorosida.

Reviu en les hores
de joia o dolor.
Cap amor tan noble
com el meu amor!

Dolç amor que es foc
en la llar captiu;
a sobre, la cendra;
dessota, el caliu.

Caliu sempre viu,
dolç revifament;
no arbora la flama,
prò es foc permanent.

Jo tinc un amor
de ja fa molt temps.
Amor no gojat,
es amor etern.

MIQUEL DURÁN I TORTAJADA

El pati de la Llontja

L' estranger a qui li acudisca el nom de València, pot ser tinga una evocació de la nostra ciutat pensant en la Llontja, que malgrat

nostre menyspreu, escampen arreu les històries del Art universals i els Baedekers.

I aquest estranger que segurament guardará amb tot cuidado unes dubtoses antigualles, pensarà que la ciutat que té la sort de tindre una antiguala tan superbament artística i a més tan útil com la nostra Llontja, la guardara i cuidara com mereix.

I desde lluntanes parts de la terra pensen en eixa meravella de paumes i raudes de pedra que ells no vorán mai, com tampoc la veuen la majoria dels valencians, els més estrangers en València, que passen un dia i altre per el seu costat i no tenen ni tan sols un impuls de curiositat que els fassa entrar, com no han entrat al Museu de pintures, ni han pujat al Micalet, ni s' han adonat de les torres de Serrans.

El bon estranger pensa en lo bonica que es la Llontja, pero no sap que dins d' ella posen trastos i fan mitings; que té sales enrunant-se; que en una de les seues portes li han clavat un farol ròtul que ferix el bon gust; que en les seues parets apeguen anuncis i les han creuat amb fils d' electricitat que podien anar per baix de terra.

I lo que sabrá menys—¡digam-ho baixet per a que no s' entere!— es que dins d' ella hi ha un orinari pintat de groc, amb recipients de pedra tosca i una porta d' entrada, conopial, pensada arquitectònica d' algún manobre municipal. Que dit urinari está en un pati que podent esser una cosa agradable i hermosa, sembla un pati d' afores rurals, amb unes llimeres malculidades a quin entorn creixen ortigues i altres maleses. Que al pati hi ha uns clots i uns trossos de lloses que diuen que algún dia alló estaria ben enllosat.

Lo que no creuria el bon estranger es que en dit pati hi han unes habitances amb grans reixes, en les que el turista pot vore una escurá bruta o unes pells de taronja a secar; uns draps o un perol fumant.

Pot ser l' estranger també sapia que alló es patrimoni de la ciutat; pero lo que segur ignora es que per a regir la ciutat per lo general s' elegixen a persones que solen tindre la més mínima cantitat de cultura i la més mínima cantitat de bon gust.

D' altra manera les coses no estarien aixina.

Es dolç i bell morir per
la patria.

Horaci

VOCABULARI

Complint lo promés anem a aclarir algunes paraules que trobem en el número anterior de PATRIA NOVA.

«Les idees que bateguen»... Bategar es lo que en castellà es diu latir o palpit. Convé associar aquesta paraula a la paraula batre, més vulgar i que té un significat més ampli.

«El valencianisme ha esmerçat la seua activitat»... Esmerçar = invertir, emprar.

«La personalitat valenciana, esmortuida»... Del nom mort es forma l'adjectiu es-mort-uida, pròxima a la mort, semblant a la mort.

«Barreja i tabola de gallecs, vascongats, catalans, etz...» No saben vostés lo que vol dir tabola en valencià? En canvi sabrán lo que vol dir batahola en castellà. Puix es lo mateix.

«La política en el seu sentit més enlairat»... Una cosa que no es vil, que es alta, que diríem que està en l'aire, es enlairada.

«Atiava als joves»... En castellà haguèrem dit: «Incitava a los jóvenes»...

«Ensopí uns anys a la joventut valenciana»... El que te sopor (modorra) està ensopit (amodorramiento).

«Per a que no ho malmeten»... El verb metre en nostra llengua clàssica es igual que posar. Per tant malmetre es igual que posar mal, igual que llançar a pedre.

«Les veus isolades»... Recordeu que en italià, isola vol dir lo mateix que isla en castellà. Recordeu que Daniel Martínez Ferrando té un llibre que es titola «La cançó de l'isolat», que equival a «La cançó del que està a soles».

«Mai ha fallat la niçaga dels bons fills»... Valle Inclán en lloc de niçaga, haguera dit estirpe. Tants s'hi val.

EL CICERONE

TROSSOS I MOSSOS

En general, la premsa valenciana no ha parlat de PATRIA NOVA. Odi al valencianisme clar i net? Despreci al tamany de nostre periòdic?

A títol de curiositat reproduïm lo següent, que en 13 de Març de 1915 publicaba la PATRIA NOVA de la primera època:

—«¿Y cómo es que *La Correspondencia de Valencia* no ha parlat de l'aparició de PATRIA NOVA?

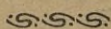
—Ya t'he dit moltes voltes que no hi ha que fiarse molt del valencianisme de que alguns blasonen,

encara qu' es tracte d' aquells que més deuen a Valencia.

—Pero, home, ¿cómo explicarse aixó en *La Correspondencia*?

—Ves a saber. Tal volta siga perquè nos creguen molt inferior a d'ells. Com están sempre en comunicació amb les estréles, per mediació d' en Gil Sumbiela, volen masha alts pera rossarse amb nosatros. Pero alguna volta tindrem aeroplano i els eixirem al pas...»

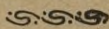
Ho sentim molt. Ara, en 1923, no podem exclamar alló de «¿cómo cambian los tiempos!»

Està de moda parlar de nacionalisme. Repasseu les declaracions dels prohoms espanyols, fullegeu les pàgines de literatura política i es convencereu. Demà tal volta estiga de moda parlar d' altra cosa. Per aixó moltes opinions demostren una absoluta falta d' estudi i tenen un fons lleuger o frívol.

D' un article del senyor Garcia Guijarro anem a reproduir un paragraf que està be. I després de lo que havem dit ens sembla aquest el millor comentari. Diu aixís:

«Tot eixe estat de podriment i descomposició social pot i deu tindre una cura dins del regionalisme: el foment i formació d' una verdadera consciència ética valenciana. Aquesta es formarà moldejant-la culturalment en l' escola amb el determinant de l' idioma, i en la vida pràctica, amb el motor dels interessos econòmics.»

La retòrica del concejal senyor Catalán Alberique—conste que li castellanitzem els cognoms—ja no convencerà a ningú.

Quan tot alló dels fematers, el senyor Catalán Alberique dia que obrava, i nosaltres ho creguérem, per amor a la ciutat. En l' adquisició de les màquines de neteja pública l' interès del senyor Catalán Alberique era un interès d' higiene urbana molt lloable. L' adquisició de l' instrumental per a la banda de música, també representava un excelent desig. La seua mania antivalencianista, demostrada últimament oposant-se a que en els presuposts es consignara una petita subvenció per a l' entitat cultural «NOSTRA PARLA», era en mig de tot la manifestació d' unes sinceres conviccions espanyolistes.

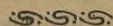
Pero i ara? Aquesta plaça de empleat municipal obtinguda per mig de una votació secreta, que la justifica?

Tenim el dret de creure que si el senyor Catalán Alberique ens ha colat en l' Ajuntament al seu germà, sense oposició ni concurs, també ha fet una cosa equivalent

en lo dels fematers, en lo de les màquines de neteja i en lo de l' instrumental de la banda.

L' Ajunta ment de Valencia col·loca als parents de concejal, seguint una tradició abominable de favoritisme, mentres l' Ajuntament de Sevilla, creguem que fon aquest, deixà cessants a tots els empleats municipals parents de concejals.

Tenim molt a aprendre!

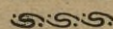

En la Corunya s' ha celebrat la V Assemblea de la «Irmandade Nazionalista Galega» amb moltes adhesions i gran entusiasme.

Els acords son els següents: Realitzar una persistent campanya contra els partits polítics espanyols i considerar les properes eleccions com una farça més, extranya als veraders interessos gallecs; crear comitès encarregats de fomentar les relacions amb els gallecs d' América i Portugal; intensificar la propaganda en la ciutat universitària de Santiago, on es formen les noves joventuts i apropiarse a les societats agràries de Galicia.

Es reelegí per al càrrec de Conseller Suprem al professor Vicente Risco.

La «Irmandade Nazionalista Galega» es una organització integrada per la gent millor de Galicia. Adreça els seus esforços a deslliurar a Galicia dels polítics espanyols, ¡del caciquisme!, i a donar-li per últim una completa llibertat.

Es prepara un gran homenatge a don Adolfo Beltrán. Dedicatòria d' un carrer, declaració de fill adoptiu de la ciutat, festota gastronòmica, i, finalment, una placa.

Ens pareix l' homenatge d' un entusiasme excessiu. Reconeguem que don Adolf Beltrán ha anat a les Corts espanyoles amb un poc de bona voluntat. Si es fixem en que hi han alguns companys del senyor Beltrán que ni han anat a les Corts ni fa falta que vagen, trobarem que l' homenatge està en son punt. Pero els homens de bona voluntat, com el senyor Beltrán, son numerosos.

En tot cas l' agraïment el deu sentir el senyor Beltrán. I els que mereixen un homenatge son els electors del senyor Beltrán que el votaren, que prou feren votant-lo per a que entre altres coses cobrara, com tots els diputats, unes dietes de 12.000 pessetes, proposades per el seu quefe don Alexandre Lerroux.